

Etisuvu>Perhe- ja perintöoikeudelliset asiat>Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus Vanemlik vastutus – lapse isikuhooldusõigus ja suhtlusõigus

Romania

1 Mida tähendab õiguslik termin „vanemlik vastutus” igapäevaelus? Millised on vanemliku vastutuse kandja õigused ja kohustused?

Rumeenia tsiviilseadustikus (*Codul Civil*) kasutatakse terminit „vanema hooldusõigus” (*autoritatea părintească*). Vanema hooldusõiguse all mõistetakse kõiki õigusi ja kohustusi, mis vanemal on seoses lapse isiku ja tema varaga. Õigused ja kohustused kuuluvad võrdselt mõlemale vanemale ning neid teostatakse lapse huvidest lähtuvalt. Vanema hooldusõigust teostatakse seni, kuni laps omandab täieliku teovõime.

Vanemate õigused ja kohustused (mis on sätestatud tsiviilseadustiku artiklites 487–499 ja seaduses nr 272/2004 (*Legea nr. 272/2004*) laste õiguste kaitse ja edendamise kohta) hõlmavad seoses lapse isikuga järgmist:

õigus ja kohustus luua lapse identiteet ja seda säilitada. Vanemad registreerivad lapse kohe pärast sündi ning lapsel on õigus nimele ja kodakondsusele.

Vanemad valivad lapse ees- ja perekonnanime;

õigus ja kohustus last kasvatada. Vanematel on õigus ja kohustus laps üles kasvatada, hoolitseda lapse tervise ning füüsilise, vaimse ja intellektuaalse arengu eest, samuti talle hariduse andmise ning tema väljaõppe ja kutsealase koolituse eest kooskõlas oma veendumustega ning vastavalt lapse eripärale ja vajadustele;

õigus ja kohustus valvata lapse järele;

õigus ja kohustus anda lapsele ülalpidamist. Vanemad on kohustatud andma solidaarselt alaealisele lapsele ülalpidamist. Vanemad on kohustatud toetama oma täiskasvanud last kuni kooli lõpetamiseni, kui laps jätkab õpinguid, kuid mitte kauem kui lapse 26aastaseks saamiseni;

õigus võtta lapse suhtes teatavaid distsiplinaarmede. Keelatud on võtta teatavaid meetmeid, näiteks kohaldada teatavaid füüsilisi karistusi, mis kahjustaksid lapse füüsilist, vaimset või emotsionaalset seisundit;

õigus taotleda lapse tagasitoomist mis tahes isikult, kellel puudub õigus lapse enda juures hoidmiseks;

vanemate õigus lapsega kokku saada. See õigus on seotud lapse õigusega mitte olla oma vanematest lahutatud muudel kui erandlikel ja ajutistel põhjustel (nt asendushooldusele paigutamine);

vanema õigus säilitada lapsega isiklik kontakt. Lapsega isikliku kontakti säilitamine on võimalik näiteks järgmisel viisil: vanem külastab last tema elukohas, vanem külastab last koolis, laps veedab vaheajad kordamööda mõlema vanemaga;

õigus määrata kindlaks lapse elukoht. Alaealine laps elab koos oma vanematega. Kui vanemad ei ela koos, otsustavad nad lapse elukoha üle vastastikusel kokkuleppel. Kui vanemad kokkuleppele ei jõua, teeb otsuse eestkostekohus (*Instanța de tutelă*);

õigus anda nõusolek lapse kihlumiseks ja abiellumiseks, kui laps on 16aastaseks saanud alaealine; õigus anda nõusolek lapse lapsendamiseks;

õigus vaidlustada ametiasutuste poolt seoses lapsega võetud meetmed ning esitada taotlusi ja hagisid enda ja lapse nimel.

Vanemate õigused ja kohustused (mis on sätestatud tsiviilseadustiku artiklites 500–502) seoses lapse varaga võivad hõlmata järgmist:

lapse vara valitsemine. Vanemal puudub õigus lapse vara käsutada (samuti puudub lapsel õigus käsutada vanema vara), kuid eksisteerib pärimis- ja ülalpidamisõigus. Vanematel on õigus ja kohustus valitseda nende alaealise lapse vara ning esindada last tsiviilõiguslike dokumentide vormistamisel või anda oma nõusolek nende dokumentide vormistamiseks. Pärast 14aastaseks saamist teostab alaealine laps oma õigusi ja täidab oma kohustusi ise, kuid tal peab olema vanemate ja vajaduse korral eestkostekohtu nõusolek;

õigus ja kohustus esindada alaealist last tsiviilõiguslike dokumentide vormistamisel või anda oma nõusolek selliste dokumentide vormistamiseks. Enne lapse 14aastaseks saamist esindavad teda tsiviilõiguslike dokumentide vormistamisel vanemad, sest lapsel puudub täielikult teovõime. Vanuses 14–18 aastat teostab laps oma õigusi ja täidab oma kohustusi ise, kuid piiratud teovõime tõttu peab tal olema vanemate eelnev nõusolek.

2 Kellel lasub üldjuhul vanemlik vastutus lapse eest?

Õigused ja kohustused kuuluvad võrdselt mõlemale vanemale (tsiviilseadustiku artikli 503 lõige 1) järgmistel juhtudel: kui vanemad on abielus; pärast abielulahutust (tsiviilseadustiku artikkel 397); kui väljaspool abielu sündinud lapse puhul on tuvastatud tema põlvnemine mõlemast vanemast ja vanemad elavad koos (tsiviilseadustiku artikli 505 lõige 1).

Vanema hooldusõigust teostavad (lahus elavad) vanemad ebavõrdselt järgmistel juhtudel: kui abielu lahutatakse ja kohus leiab, et on lapse huvides, et vanema hooldusõigust teostaks ainult üks vanem (tsiviilseadustiku artikkel 398); abielu lahutamise korral (tsiviilseadustiku artikli 305 lõige 2); kui laps sündis väljaspool abielu ja vanemad ei ela koos (tsiviilseadustiku artikli 505 lõige 2).

Vanema hooldusõigust teostab üks vanem vastavalt tsiviilseadustiku artiklile 507, kui teine vanem on surnud või kui temalt on vanema õigused ära võetud või kui talle on seatud keeld jne.

Vanemad teostavad piiratud hooldusõigust, kui õigused ja kohustused kuuluvad kolmandale isikule või hoolekandetasutusele (tsiviilseadustiku artikkel 399).

3 Kui vanemad ei ole suutelised või ei soovi lapse eest vanemlikku vastutust kanda, kas nende asemele võib määrata mõne teise isiku?

Kui laps on saanud 14aastaseks, on vanemal õigused ja kohustused ainult seoses lapse isikuga. Lapse varaga seotud õigused ja kohustused kuuluvad lapse eestkostjale või kolmandale isikule.

Alaealised võetakse eestkoste alla siis, kui mõlemad vanemad on surnud, nende isikud ei ole teada, nad on vanema õigustest ilma jäetud või neile on määratud kriminaalkaristus, mistõttu nad ei saa vanema õigusi teostada, nende suhtes on väljastatud keelav kohtumäärus, nad on teadmata kadunud või surnuks tunnistatud, ning kui kohus teeb lapsendamissuhte lõppemise korral otsuse, et eestkoste seadmine on lapse huvides.

Eestkoste seatakse juhul, kui lapse eest ei hoolitse kumbki vanem pärast seda, kui neilt on võetud õigus teostada vanema õigusi.

Erandkorras võib eestkostekohus otsustada paigutada laps elama sugulase või mõne muu perekonna või isiku juurde, kui nad annavad selleks oma nõusoleku, või anda laps hoolekandetasutuse hoolde.

4 Kuidas lahendatakse vanemliku vastutuse küsimus, kui vanemad lasevad abielu lahutada või elavad lahus?

Põhimõtteliselt on pärast lahutust vanematel ühine hooldusõigus või antakse hooldusõigus ainult ühele vanematest, kui selleks on mõjuvad põhjused, võttes arvesse lapse huve. Teisel vanemal säilib õigus jälgida lapse kasvatamist ja talle hariduse andmist ning tal on õigus anda nõusolek lapsendamiseks.

Erandkorras võib eestkostekohus otsustada paigutada laps elama sugulase või mõne muu perekonna või isiku juurde, kui nad annavad selleks oma nõusoleku, või anda laps hoolekandetasutuse hoolde. Nad teostavad lapse suhtes vanemate õigusi ja kohustusi (tsiviilseadustiku artikkel 399).

Kui tegemist on väljaspool abielu sündinud lapsega ja on tuvastatud tema põlvnemine mõlemast vanemast, teostavad vanema hooldusõigust mõlemad vanemad ühiselt ja võrdselt, kui nad elavad koos. Kui väljaspool abielu sündinud lapse vanemad ei ela koos, teostab vanema hooldusõigust ainult üks vanematest.

Abikaasade vastastikusel kokkuleppel võidakse abielu lahutada notari juures isegi juhul, kui on olemas abielust sündinud lapsed, väljaspool abielu sündinud lapsed või lapsendatud lapsed või kui abikaasad saavutavad kokkuleppe kõigis küsimustes, mis käsitlevad perekonnanime kasutamist pärast lahutust, vanema hooldusõiguse teostamist mõlema vanema poolt, laste lahutusjärgse eluaseme kindlaksmääramist, eraldi elava vanema ja iga lapse vaheliste isiklike suhete säilitamist ning vanemate poolt lapse kasvatamisse, harimisse, koolitamisse ja kutseõppesse antava panuse kindlaksmääramist. Kui sotsiaaluuring näitab, et abikaasadevaheline ühist hooldusõigust või lapse eluaseme kindlaksmääramist käsitlev kokkulepe ei teeni lapse huve, jätab notar abielu lahutamise avalduse rahuldamata ja soovib abikaasadel kohtu poole pöörduda.

5 Kui vanemad sõlmivad vanemliku vastutuse küsimuses kokkuleppe, siis milliseid vorminõudeid peavad nad järgima, et kokkulepe oleks õiguslikult siduv?

Eestkostekohtu nõusolekul võivad vanemad kokku leppida vanema hooldusõiguse teostamises või lapse kaitsmiseks võetavates meetmetes, kui see on lapse huvides (tsiviilseadustiku artikkel 506).

Pooled võivad – ka ilma kohtukutseta – kohtusse ilmuda igal ajal asja kohtuliku arutamise kestel eesmärgiga taotleda, et kohus kinnitaks nendevahelise toimu, s.t teeks otsuse kiirmenetluse korras. Kiirmenetluse otsus on lõplik ja kuulub täitmisele.

6 Kuidas on võimalik vanemliku vastutuse küsimust kohtuväliselt lahendada, kui vanemad ei jõua kokkuleppele?

Enne kohtu poole pöördumist on vahenduse kasutamine vabatahtlik. Asja kohtuliku arutamise ajal on kohtuasutused kohustatud teavitama menetlusosalisi vahenduse kasutamise võimalusest ja eelistest. Kui vahenduse tulemusel kokkulepet ei saavutata, lahendatakse vaidlusküsimused kohtus.

7 Kui vanemad pöörduvad kohtusse, milliseid last käsitlevaid otsuseid saab kohus teha?

Vt küsimusele nr 1 antud vastus.

8 Kui kohus otsustab, et lapse eestkostjaks jääb üks vanem, kas see tähendab, et see vanem võib kõiki lapsega seotud asju otsustada ilma neid enne teise vanemaga arutamata?

Kui kohus otsustab, et vanema hooldusõigust teostab ainult üks vanematest, on asjaomasel vanemal õigus teha kõigis lapsega seotud küsimustes otsuseid ainuisikuliselt. Teisel vanemal säilib õigus kontrollida, kuidas toimub lapse kasvatamine ja talle hariduse andmine, ning tal on samuti õigus anda nõusolek lapsendamiseks.

9 Kui kohus määrab lapse vanemate ühise eestkoste alla, mida see igapäevaelus tähendab?

Vanemad teostavad hooldusõigust ühiselt ja võrdselt. Kui üks vanematest teeb ilma teise vanemata vanema õiguste teostamiseks ja vanema kohustuste täitmiseks igapäevase õigustoimu heas usus toimivate kolmandate isikutega, siis eeldatakse, et tal on selleks teise vanema nõusolek.

10 Millisesse kohtusse või ametiasutusse peab esitama avalduse seoses vanemliku vastutusega? Milliseid vorminõudeid peab järgima ning millised dokumendid avaldusele lisama?

Eestkoste- ja perekonnaasju menetleva kohtu (ringkonnakohus või – kui see on asjakohane – laste- ja perekonnaasjade kohus) pädevusse kuuluvaid avaldusi, mis käsitlevad üksikisikute kaitset, lahendatakse selles kohtus, kelle tööpiirkonnas asub kaitstava isiku elu- või asukoht (tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Codul de Procedură Civilă*) artikkel 94).

Põlvnemise tuvastamisega seotud avaldusi on pädev menetlema hageja elukohajärgne kohus ning ülalpidamiskohustustega (sealhulgas riiklike lapsetoetustega) seotud avaldusi on pädev menetlema see kohus, kelle tööpiirkonnas avalduse esitanud ülalpidamist saama õigustatud isik elab.

Hagiavaldusele tuleb lisada alaealise lapse sünnitunnistuse koopia, isikut tõendava dokumendi koopia, abielu lahutamist käsitleva kohtuotsuse koopia, vahenduskokkulepe (kui see on olemas) ja mis tahes muud dokumendid, mida peetakse asja lahendamise seisukohast kasulikuks. Avalduse esitamisel ei tule tasuda templimaksu.

11 Milline on menetluse kord sellistes asjades? Kas on võimalik kohaldada kiirmenetlust?

Kohtu esimehe määrusega võib kohus kogu lahutusmenetluse jooksul võtta ajutisi meetmeid (kohaldatakse lühikeste menetlustähtaegade erimenetlust), mis käsitlevad alaealise lapse eluaseme kindlaksmääramist, ülalpidamiskohustusi, riikliku lapsetoetuse sissenõudmist ja perekonna ühise eluaseme kasutamist (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 919).

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusbabi?

Menetlusbabi võidakse taotleda kooskõlas erakorralise määrusega nr 51/2008 (*Ordonanța de Urgență nr. 51/2008*) tsiviilasjades antava õigusabi kohta, mida on muudetud seadusega nr 193/2008 (*Legea nr. 193/2008*), hiljem muudetud kujul.

Menetlusbabi võidakse anda eraldi või kumulatiivselt advokaadipoolse abistamise, eksperdi, tõlkija või tõlgi tasude maksmise ja kohtutäituri tasu maksmise vormis, samuti kohtukulude maksmisest vabastamisena, nende kulude vähendamiseks või kulude osamaksetena või edasilükatud maksetena tasumise võimaldamiseks.

Täielikku menetlusbabi antakse neile isikutele, kelle igakuine netosissetulek perekonnaliikme kohta oli alla 300 Rumeenia leu viimase kahe kuu jooksul enne taotluse esitamist. Kui sissetulek on alla 600 Rumeenia leu, antakse menetlusbabi 50 % ulatuses. Kehtestatud tingimused ei takista siiski menetlusbabi saada neil isikutel, kelle ressursid ületavad piirsummasid, kui nad tõendavad, et nad ei saa õiguskulusid kanda tulenevalt nende elu- või asukohariigi ja kohtu asukohariigi elatustaseme erinevusest.

13 Kas vanemliku vastutuse kohta tehtud otsuse saab edasi kaevata?

Vanema hooldusõiguse teostamisega seotud asjades (mis on algatatud lahutusasjade raames või eraldi hagi alusel) tehtud kohtuotsuse peale saab 30 päeva jooksul pärast otsuse tegemist esitada üksnes apellatsiooni. Pooltevahelise kokkuleppe kinnitamiseks tehtud kiirmenetluse otsusega seoses saab üksnes taotleda kohtulikku läbivaatamist.

14 Teatavatel juhtudel võib osutuda vajalikuks taotleda kohtult või mõnelt muult ametiasutusest vanemlikku vastutust käsitleva otsuse täitmist. Milline on menetluse kord sellisel juhul?

Kui kohustatud isik ei täida vabatahtlikult oma kohustust, peab õigustatud isik teavitama sellest kohtutäiturit. Kohtutäitur pöördub otsuse täidetavaks tunnistamiseks täitemenetlust läbiviiva kohtu poole. Selles küsimuses tehakse otsus kinnisel istungil menetluse pooli kohtusse kutsumata.

Täitmisele pööramise taotluse rahuldamise korral saadab kohtutäitur vanemale või sellele isikule, kelle hoolde on alaealine usaldatud, määruse ja kohtukutse, milles ta teatab kuupäeva, mil asjaomane isik peab koos alaealisega kohtusse ilmuma, et õigustatud isik saaks lapse enda hoolde võtta, või näeb ette, et asjaomane isik peab võimaldama teisel vanemal teostada õigust alaealisega isiklikult suhelda.

Kui kohustatud isik ei täida oma kohustust, viib kohtutäitur läbi sundtäitmise sotsiaalabi ja lastekaitse peadirektoraadi esindaja ning vajaduse korral psühholoogi ja politseiametnike juuresolekul. Alaealist on otsuse täitmisele pööramisel keelatud ähvardada või survestada.

Kui kohustatud isik ei täida oma kohustust, kehtib kohtu määratud karistus kuni otsuse täitmiseni ja kohtutäitur palub prokuröri esitada süüdistus.

Alaealise keeldumise korral esitab täitevametnik sotsiaalabi ja lastekaitse peadirektoraadi esindajale ametliku aruande ning pädev kohus suunab alaealise nõustamisele, mille lõpus koostab aruande psühholoog. Kui pärast sundtäitmise jätkamist alaealine keeldub, võib õigustatud isik pöörduda kohtu poole karistuse määramiseks.

15 Mida tuleb teha, et muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitlevat otsust selles liikmesriigis tunnustataks ja täidetaks?

Vanema hooldusõigust käsitleva otsuse tunnustamisega seoses kohaldatakse määruse (EÜ) nr 2201/2003 sätteid. Avaldus tuleb esitada sellele üldkohtule, kelle tööpiirkonnas asub kostja elukoht või alaline asukoht Rumeenias. Tunnustamisotsuse peale võib esitada apellatsiooni territoriaalse pädevusega apellatsioonikohtule (*Curtea de Apel*) või selle võib vaidlustada, taotledes kohtulikku läbivaatamist Kõrgemas Kassatsioonikohus (*Înalta Curte de Casație și Justiție*).

16 Millisesse kohtusse pean ma selles liikmesriigis pöörduma, et vaidlustada muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitleva kohtuotsuse tunnustamine? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Vanema hooldusõigust käsitleva otsuse tunnustamise vaidlustamiseks võib huvitatud isik pöörduda selle üldkohtu poole, kelle tööpiirkonnas asub kostja elukoht või alaline asukoht Rumeenias.

17 Millist õigust kohaldab kohus vanemlikku vastutust käsitlevas menetluses, kui laps või pooled ei ela selles liikmesriigis või on eri kodakondsusega?

Tsiviilseadustiku artiklis 2611 on sätestatud, et vanema hooldusõigust ja laste kaitset käsitlevates asjades kohaldatav õigus määratakse kindlaks vastavalt vanema kohustuste kindlaksmääramise ja laste kaitse abinõude rakendamise pädevuse, kohaldatava õiguse, abinõude tunnustamise, rakendamise ja koostöö konventsioonile, mis võeti vastu 19. oktoobril 1996. aastal Haagis ja mis ratifitseeriti seadusega nr 361/2007.

See veebileht on osa portaalist „[Teie Euroopa](#)“.

Sooviksime teilt [tagasisidet](#) selle kohta, kui kasulikuks peate sellel esitatud teavet.

This webpage is part of an EU quality network

Viimati uuendatud: 16/12/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.